

Híd a tudomány és a nagyközönség között - Az MTA Debreceni Területi Bizottság „Pusztán tudomány” című jubileumi kiállítása

30.4.2026 - | Magyar Tudományos Akadémia

„Pusztán tudomány: Fejezetek az MTA regionális jelenlétéből a kezdetektől napjainkig” címmel nyílt különleges tárlat Debrecen szimbolikus történelmi és szellemi központjában, a nagytemplom és a református kollégium közötti Emlékkertben. A Magyar Tudományos Akadémia és Könyvtára 200. és az MTA Debreceni Területi Bizottság 50. jubileuma alkalmából készült, 40 plakátból álló köztéri kiállítás betekintést enged a régió gazdag tudományos világába: bemutatja a sok évszázados múltat, a virágzó jelent és a jövő reményét.

„Debrecen gyakran nevezik cívisvárosnak, de joggal hívhatjuk a tudomány városának is.

Az itt működő egyetemek, kutatóintézetek és műhelyek fél évezrede formálják nemcsak a város, hanem az egész ország, és sok esetben a nemzetközi tudományos közösség jövőjét is”

– mondta Páles Zsolt akadémikus, az MTA Debreceni Területi Bizottsága (DAB) elnöke, a *Pusztán tudomány: Fejezetek az MTA regionális jelenlétéből a kezdetektől napjainkig* című kiállítás megnyitóján tartott köszöntőjében a debreceni Emlékkertben, 2026. április 23-án.

A különleges plakátkiállítás 40 poszttere a sok évszázados debreceni tudományos múltat is megidézve az 50 éves DAB szerteágazó tevékenységét, a térség meghatározó tudósait és az itt zajló kutatásokat ismerteti meg a nagyközönséggel.

Különösen fontos, hogy mindez a város nyilvános terében jelenik meg. A tudomány kilép az intézmények falai közül, és megszólítja az arra járókat.

Hiszen a tudomány akkor él igazán, ha kapcsolódik a társadalomhoz, ha megosztható, ha érthető és ha vitatható. [...] legyenek olyan terek és közösségek, ahol a tudás érték, ahol a kérdések felvetése bátor tett, és ahol a válaszok keresése közös ügy. Megtapasztalhattuk, hogy Debrecen egy ilyen hely.”

A DAB elnökének ünnepi köszöntőjét követően **Freund Tamás, az MTA elnöke** mondott beszédet, amelyben többek között az Akadémia születésének debreceni gyökereire hívta fel a jelenlévők figyelmét.

„Az ország java az egész virágzásán alapulhat”

– idézte Széchenyi István korszakalkotó művének, a *Hitel*nek egyik alap gondolatát az Akadémia elnöke, majd „az egész virágzásán” belül a debreceni régió kitüntetett szellemi erejére mutatott rá: „A Magyar Tudós Társaság megalapításának gesztusával, birtokai egy évi jövedelmének feláldozásával 1825 őszén Széchenyi tavaszi virágzást indított el. Ahogy azonban a rügyfakadást hosszú, csöndes készülődés előzi meg, úgy igaz ez a Magyar Tudományos Akadémia megszületésére is.

Az Akadémia hosszú századokon át érlelődő születésnek egyik színtere éppen Debrecen és az idén 50 éves Debreceni Akadémiai Bizottsághoz tartozó régió volt.”

Debrecen meghatározó szellemi központja, a Debreceni Református Kollégium az elmúlt közel 500 év során a magyar szellemi élet kiemelkedő embereit adta hazánknek és a Magyar Tudományos Akadémiának.

A Debreceni Református Kollégium szellemi műhelyében összesen 23 akadémikus nevelkedett, köztük olyan nagyságok, mint Arany János és Kölcsey Ferenc.

Az MTA Debreceni Területi Bizottságához tartozó Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei régió jogelőd vármegyéiben pedig jelentős tisztséget töltöttek be a Széchenyi felajánlásához elsőként csatlakozó nemesek – gróf Andrássy György, gróf Károlyi György és Vay Ábrahám –, valamint az Akadémia második és negyedik elnöke, gróf Dessewffy Emil és gróf Lónyay Menyhért is szabolcsi kötődésű volt. „Amikor a 200 éves Magyar Tudományos Akadémiát és benne az 50 éves Debreceni Akadémia Bizottságot ünnepeljük, valóban évszázadok mélységeiben gyökerező tudományos és kulturális értékeink előtt állunk” – hangsúlyozta az Akadémia elnöke.

Az Akadémia és a debreceni régió összetartozása azonban közel sem csupán a múlt, hanem a jelen és a jövő is.

A Magyar Tudományos Akadémia szellemi közösségét közel 19 ezer fős köztestülete és az ország regionális tudományos közösségei, szellemi műhelyei együttesen alkotják, köztük a debreceni régió kiemelkedő közösségeivel.

Freund Tamás ünnepi beszédében felhívta a figyelmet a Debreceni Egyetem és az Akadémia együttműködésére, megköszönve Bács Zoltánnak, az egyetem kancellárjának és megválasztott rektorának az MTA programjainak kiemelt támogatását. „Az Akadémia hosszú távon és még sok területen kész együttműködni a Debreceni Egyetemmel, aminek oszlopa a Debreceni Akadémikusok Közössége, motorja pedig az MTA Debreceni Területi Bizottsága lehet” – mondta Freund Tamás.

Az Akadémia elnöke felhívta a figyelmet az MTA Tudománybarát Település Mozgalom és a DAB együttműködésében rejlő lehetőségekre, és megköszönve kiemelte

Debrecen meghatározó szerepét az erdélyi magyar tudományossággal való együttműködés terén,

amit Páles Zsolt akadémikus, a DAB elnöke közelmúltban kapott kitüntetése, az Erdélyi Múzeum-Egyesület által adományozott Gróf Mikó Imre-emléklap is hitelesen tanúsít. Végül, de nem utolsó sorban az a debreceni Atommagkutató Intézet magyar és nemzetközi tudományosságban betöltött szerepére világított rá Freund Tamás: az intézet, amely „integráns része a debreceni tudományos világnak, oly sok kiemelkedő személyiséget adott a tudományosságnak”.

Az Akadémia elnökének köszöntőjét követően **Balázs Ákos, Debrecen megyei jogú város alpolgármestere** mondta el köszöntőbeszédét. Balázs Ákos többek között arra emlékeztette a jelenlévőket, hogy 45 évvel ezelőtt, 1981 áprilisában adták át a Debreceni Akadémiai Bizottság újonnan, a város által adományozott telken felépített székhelyét, amely

„közösségi térként szerves részét képezi a város tudományos, szellemi és kulturális életének”.

Bács Zoltán, a Debreceni Egyetem kancellárja, megválasztott rektora ünnepi beszédében hangsúlyozta, hogy az MTA Debreceni Területi Bizottsága működése óta eltelt 50 évben a bizottság munkája nyomán a régióban

„olyan szellemi műhely jött létre, amelyben generációk találkozhattak és találkozhatnak, és ahol a tudomány nem csupán kutatás, hanem közösségi élmény is”.

Baráth Béla Levente, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem rektora ünnepi köszöntőjében azt emelte ki, hogy a Debreceni Református Kollégium – amely sohasem csupán az irodalom és a teológia, hanem a természettudományok fészke is volt – intézménye, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem nemcsak a múltban, hanem a jelenben is részt vesz Debrecen és a régió tudományos életében.

„A Debreceni Akadémiai Bizottságban rendszeresen jelen vannak egyetemünk munkatársai különböző bizottsági tagként, és igyekszünk a kollégiumi tudományos hagyományokat személyesen is képviselni”

– emelte ki a hittudományi egyetem rektora.

Kossa György, a Gróf Tisza István Debreceni Egyetemért Alapítvány kuratóriumának elnöke köszöntőbeszédében így fogalmazott: „A tudomány története ritkán hangos, inkább rétegekben rakódik egymásra, gondolatokban, szellemi közösségekben, egymásra épülő munkákban.

Ami maradandó benne, az nem a pillanat ereje, hanem az idő próbája. A most megnyíló kiállítás ennek a folyamatnak ad formát.

Annak a több évtizedes munkának, amely az akadémia regionális jelenlétén keresztül itt, a keleti országrészben is alakította a tudományos gondolkodás kereteit. Ez a jelenlét csendes, mégis meghatározó. Nem közvetlenül irányít, hanem összekapcsol. Ösztönöz és hosszú távú irányokat jelöl ki.”

A tudomány és az oktatás viszonyával kapcsolatban Kossa György kifejtette: „A tudomány és az oktatás viszonya nem alá-fölérendeltség, hanem egyensúly kérdése. Az egyetem az a tér, ahol a tudás átadása, újragondolása és vitája formát ölt. Ahol a következő nemzedék nemcsak ismereteket kap, hanem szemléletet is. A tudomány művelése és az oktatás nem választható el egymástól. Ugyanannak a folyamatnak a két oldala. Ez a közeg saját belső renddel működik. A kérdés szabadságával, a szakmai igényességgel, s azzal a felelősséggel, amely a tudás továbbadásával jár.

Nagy jelentősége van annak, hogy megőrizzük azt a belső mércét, amely eddig is megtartotta ezeket az intézményeket, a szakmai hitelességet, a mértéktartást és a felelősségteljes gondolkodást.

Ez a mai alkalom nem csak visszatekintés, hanem megerősítés is abban, hogy a tudás és a felelősség egysége továbbra is irányt mutat számunkra.”

Dombrádi Zsolt, a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat Atommagkutató Intézetének igazgatója ünnepi köszöntőjében a magyar fizika és a debreceni tudományosság sok évszázados kapcsolatáról és az Atommagkutató Intézet történetéről beszélt. „Amikor a debreceni tudományosságról beszélünk, természetesen vissza kell nyúlnunk a 200 év előtti időszakra is legalább még 50-100 évvel korábbra, hogy megemlékezzünk Hatvani István, Diószegi Sámuel, Fazekas Mihály vagy Földi János munkásságáról, amelyek tulajdonképpen előkészítették az Akadémia létrejöttét”, hiszen nekik is köszönhetően már „megvoltak azok a tudományos központok, eredmények, amelyek – mondjuk úgy, hogy – igényelték, hogy legyen egy olyan tudós társaság, amely összefogja a magyar tudományt.”

Az Atommagkutató Intézet történetét bemutatva Dombrádi Zsolt röviden összefoglalta, hogyan vált az intézet közössége a 26 fős induló létszámról egy mintegy 300 fős nagy intézetté, amely

ma már több világszintű kutatás aktív résztvevője például az űrkutatás tudományterületén.

Debrecen élte a tudományos életet. A debreceni tudományművelés és innováció – és ez a kiállítás mindenekelőtt erről szól –, hihetetlenül sokszínű.

A talajbiológiától a robotasszisztált műtétekig terjed a skála, a történeti kutatásoktól a műszaki tudományokig.

És jegyezzük meg, mert erre megint csak a hely kötelez: az itt élő tudósok az elmúlt évszázadokban nem csak tudóskodtak. Tanítottak és neveltek is. Ilyen volt például Karácsony Sándor” – mondta Hodossy-Takács Előd. Kiállításmegnyitó beszédét végül így zárta a DAB főtitkára: „A DAB Székház az, ahol a villamos is megáll. Én jelképesnek érzem ma is, hogy Debrecenben van DAB Székház nevű villamosmegálló, mert ez a város tudja, hogy mit ér a tudomány.

Debrecenhez jelenleg 36 akadémikus kötődik, és az MTA 1500 köztestületi tagja Debrecenhez kötődve dolgozik. Arról pedig, hogy mit is csinálunk, beszéljenek a tablók.”

A *Pusztán tudomány: Fejezetek az MTA regionális jelenlétéből a kezdetektől napjainkig* című szabadtéri plakátkiállítás **2026. augusztus 26-ig** látható a **debreceni Emlékkertben** (4026 Debrecen, Kálvin tér).

https://mta.hu/mta_hirei/hid-a-tudomany-es-a-nagykozonseg-kozott-az-mta-debreceni-teruleti-bizottsag-pusztan-tudomany-cimu-jubileumi-kiallitasa-115359